

บทที่ 1

บทนำ

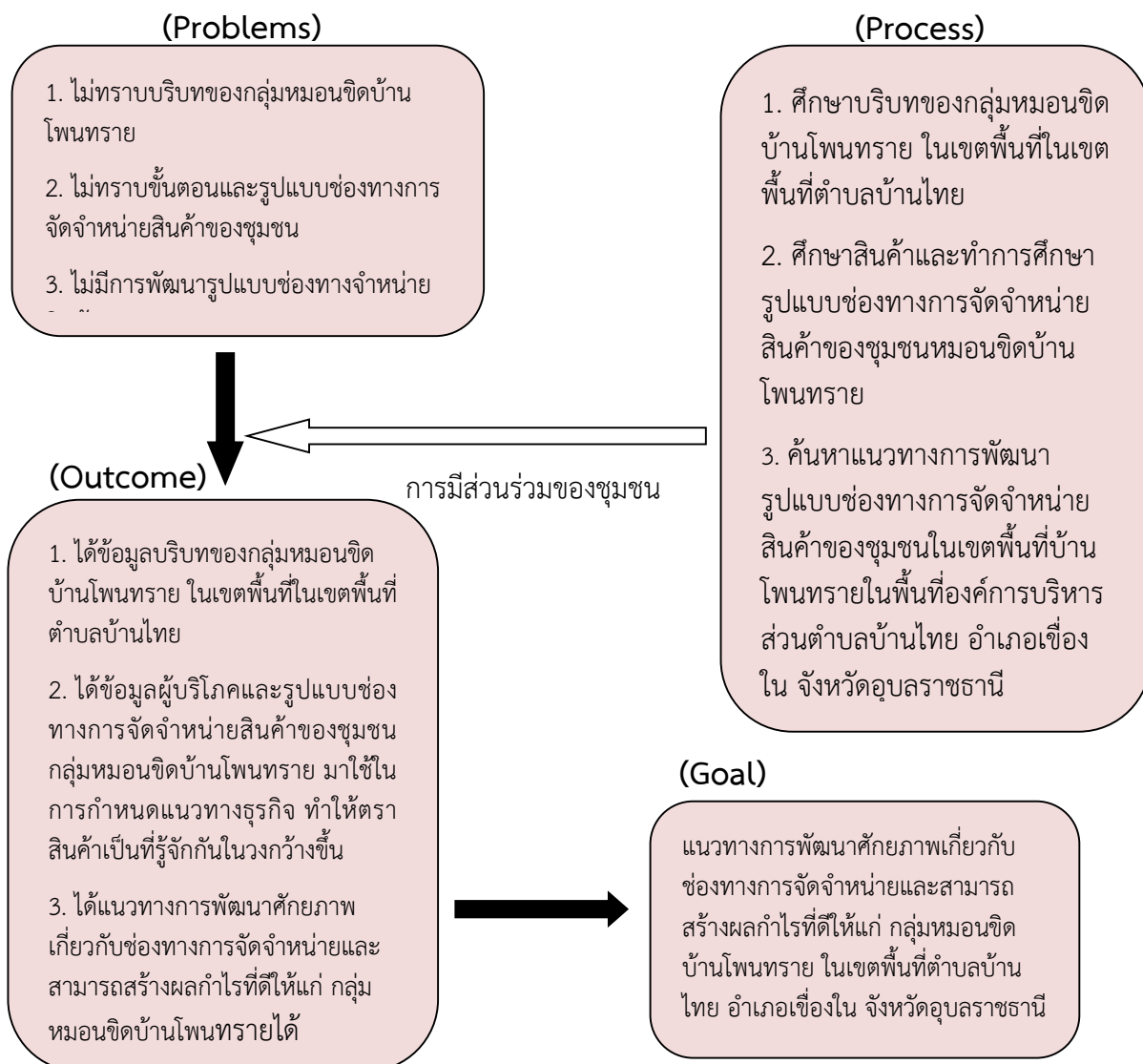
ความเป็นมาและความสำคัญ

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าภาคเกษตรจะมีบทบาทสำคัญทั้งในมิติของการผลิตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านอาหารและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ รวมถึงเป็นฐานการผลิตที่สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้าและการส่งออกสำหรับการผลิตและบริการอื่นๆ แต่ความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรกลับมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรรายย่อย แนวทางการพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยส่งเสริมที่สามารถสนับสนุนการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อลดผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับภาคการเกษตรและความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงานชีวภาพของประเทศ อาทิเช่น พัฒนานวัตกรรมและการส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น (คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันภาครัฐจะมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตของชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรอาหารและพลังงาน โดยการให้ความรู้กับภาคเกษตรกรในด้านการผลิตสินค้าการเกษตรที่ปลอดภัยตามระบบการจัดการคุณภาพ GAPA การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบรรจุผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรสู่มาตรฐาน ตลอดจนการเพิ่มรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายและการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ของสินค้าทางการเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด แต่ผลที่ได้รับกับภาคการเกษตรกลับไม่ยั่งยืนยาวนาน ดังนั้นภาครัฐควรมีเสริมสร้างให้ชุมชนใช้นวัตกรรมทางธุรกิจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งของชุมชนและสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ด้วยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านและทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนาสาขารูปแบบเพื่อพัฒนามูลค่าสินค้าของชุมชน (ลักษณะพร โรจน์พิทักษ์กุล, 2555) ซึ่งการพัฒนามูลค่าของสินค้าของชุมชนดังกล่าว ถือเป็น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชนให้สามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนได้อย่างยั่งยืน

จากการลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้นของชุมชนตำบลบ้านไทย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานีเป็นตำบลในเขตการปกครองของอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 60 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 1,704 ครัวเรือน ภูมิประเทศเป็นที่ราบโดยมีแม่น้ำชีเป็นเขตแดนทางทิศตะวันตกและทิศใต้ ประชาชนในประกอบอาชีพหลักคือทำนา และปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มันสำปะหลัง ถั่วลิสง ปาล์ม ยางพารา ฯลฯ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนของตำบลบ้านไทย พบว่าในตำบลบ้านไทยชุมชนได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อใช้เวลาว่างจากการทำการเกษตรผลิตหรือสินค้า หรือของที่ระลึกต่าง ๆ เช่น บัญชิ่ง อินทรี ผ้าขิด หมอนขิดโพนทราย ผ้าไหม และตะกร้าทางมะพร้าว เป็นสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน อีกทั้งได้รับความนิยมนอกจากคนในชุมชนและผู้เข้ามาท่องเที่ยวในตำบลเป็นจำนวนมาก ส่วนการทอผ้าซึ่งเป็นงานหัตถกรรมที่สำคัญของชาวอีสานที่มีความผูกพันกับคติความเชื่อของชาวอีสานมาช้านาน ดังจะเห็นได้จาก “ผ้าขิด” ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการทำหมอนขิด เป็นผ้าที่มีชื่อเป็นที่รู้จักกันดีของคนทั่วไป ผ้าขิดเป็นผ้าที่ต้องใช้ฝีมือและความสามารถในการทอสูงกว่าผ้าชนิดอื่น ชาวอีสานถือว่าผ้าขิดเป็นของสูง จึงมักจะทอใช้ในโอกาสที่เป็นมงคลหรืองานพิธี หมอนขิด เป็นภูมิปัญญาสั่งสม ที่มีมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งเป็นการรักษาวัฒนธรรมทางหัตถกรรมของภาคอีสานไว้ได้อย่างดีเยี่ยมและยังได้นำมา ประยุกต์เข้ากับศิลปะปัจจุบันตลอดจนประโยชน์ใช้

สอยได้อย่างกลมกลืนตามสมัยนิยม ซึ่งผู้ผลิตผลิตภัณฑ์หมอนขิดในชุมชนได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มซึ่งมีชื่อว่ากลุ่มหมอนขิดบ้านโพนทราย เพื่อเป็นศูนย์รวมในการกระจายสินค้า และหมอนขิดของกลุ่มเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมและได้รับคัดเลือกเป็นสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product: OTOP) ประจำจังหวัดอุบลราชธานี อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ากลุ่มหมอนขิดบ้านโพนทรายจะได้รับคัดเลือกเป็นสินค้า OTOP ประจำจังหวัดอุบลราชธานีแล้ว แต่กลุ่มหมอนขิดบ้านโพนทรายนั้น ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของสินค้า การกำหนดราคาขาย และยังขาดรูปแบบการประชาสัมพันธ์ จึงส่งผลกระทบต่อให้การจำหน่ายสินค้าได้ในปริมาณที่น้อย ไม่เป็นไปตามที่กลุ่มฯตั้งเป้าหมายไว้และทำให้สมาชิกในกลุ่มและประชาชนในชุมชนมีรายได้ที่ลดน้อยลงลงตามไปด้วย ส่งผลให้กลุ่มหมอนขิดบ้านโพนทรายไม่สามารถกระจายสินค้าได้อย่างแพร่หลาย ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ชุมชนสามารถพัฒนาและรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มหมอนขิดบ้านโพนทราย ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอเข็ญ จังหวัด อุบลราชธานี อันจะส่งผลต่อการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน

กรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์

รูปภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1. เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มหมอนชิตบ้านโพนทราย ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอเข็องใน จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาสินค้าและทำการศึกษารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของชุมชนในเขตพื้นที่บ้านโพนทรายในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทย อำเภอเข็องใน จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของชุมชนในเขตพื้นที่บ้านโพนทรายในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทย อำเภอเข็องใน จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ

กลุ่มหมอนชิตบ้านโพนทราย ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอเข็องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบและเข้าใจในบริบทของชุมชน กลุ่มหมอนชิตบ้านโพนทราย ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอเข็องใน จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภคและรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของชุมชน กลุ่มหมอนชิตบ้านโพนทราย มาใช้ในการกำหนดแนวทางธุรกิจ ทำให้ตราสินค้าเป็นที่รู้จักกันในวงกว้างขึ้น
3. เพื่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายและสามารถสร้างผลกำไรที่ดีให้แก่ กลุ่มหมอนชิตบ้านโพนทรายในเขตพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอเข็องใน จังหวัดอุบลราชธานีได้